

Отже, у досліджуваних нами текстах пісень групи “Beatles” ми прослідкували вживання певних засобів увиразнення та лексико-стилістичних прийомів, які сприяють інтенсифікації та піднесенню вираженого висловлювання. Серед них такі фігури заміщення як гіпербола, мейозис, метафора та її різновиди. Усі вони вжиті для вираження автором своїх емоцій та емотивного впливу на свідомість слухача. Також знаходимо у текстах пісень і фігури комбінації. Вони надають текстам різнобарв’я, викликають у слухача уяву та підсилюють його інтерес. Характерними для текстів пісень групи “Beatles” є такі прийоми як повтор, скорочення та ідіома. Зокрема повтор та скорочення можна одразу помітити, не проводячи детального аналізу. Вони надають пісням емоційного забарвлення та логічного виділення. Підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що мова текстів пісень британської групи “Beatles” є дуже емоційною, експресивною та колоритною завдяки вживанню в ній великої кількості досліджених нами лексичних та

стилістичних засобів. Недаремно мова “Beatles” вважається прикладом класичної англійської мови.

References

- [1] Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декоративная). – М.: Просвещение, 1990. – 301 с.
- [2] Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник/ За наук. ред. О.Галича. – К.: Либідь, 2005. – 488 с.
- [3] Гальперин И. Р. Стилистика англ. языка. Учебник. – 3-е изд. – М.: Высш. школа, 1981. – 334 с.
- [4] Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилистика англійської мови і дискурсивний аналіз. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 240 с.
- [5] Скребнев Ю.М. Основы стилистики англ. языка: Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз./Ю. М. Скребнев. – 2-е изд., испр. – М.: ООО “Издательство Астрель”, 2003. – 221с.

Фраземи та чужомовні слова як засіб евфемізації мовлення

Наталія Дрівко

Кафедра української мови, Національний університет “Львівська політехніка”, УКРАЇНА, м.Львів, вул.С.Бандери, 12,
E-mail: mur_vas@ukr.net

Загальновідомо, що наука й техніка — неодмінна умова виживання людства, але хибно думати, що технічні й наукові інновації ХХІ століття розв’яжуть проблеми збереження довкілля чи мирного співіснування людей. Успішний розв’язок цих питань можливий, мабуть, за головної умови — усвідомлення, що єдиним життєдайним паливом для всього живого залишається любов. І якщо в основі комунікативного процесу є це почуття, то конструктивність діалогу на рівні мовців, колективу чи громади в цілому — очевидна. Зорієнтованість на позитивне сприйняття один одного, зокрема доброзичливість, шанобливе ставлення до співбесідника і почуття власної гідності, як основні етнопсихологічні риси українців, спонукає нас до вибору певних мовних засобів. Щоб слово не було причиною людських страждань, використовують слова-замінники, своєрідні синонімічні відповідники, що окреслюють табуїстичні поняття або ж заступають з певних міркувань слова, небажані, непристойні [1]. Такі “пом’якшені” вислови називають словом грецького походження — евфемізмами. Вони дають можливість мовцеві висловити те, що він вважає за доцільне, але у формі, прийнятній для співрозмовника.

Це ефективний засіб етикетного спілкування, тому що як сказати часом не менш важливо, ніж що сказати [2]. За приклад може слугувати легенда. Перед походом заходів султан поспілкуватися з віщунами і почув від них: «Вельмишановний, Ти доживеш до смерті всіх своїх родичів» і «Вельмишановний, Аллах подарував тобі довге життя: ти переживеш усіх своїх

родичів». Хоч інформація однакова, але мовленнява форма різна. А отже, першому віщунові — смерть, а другому — винагорода. Евфемізмами до прокльонів є псевдопрокльони: «А щоб тебе хліб обсів!», «А щоб тебе качка копнула!», «А щоб тобі голову потилицею назад повернуло!». Такі вислови дозволяють зняти емоційну напругу, не завдаючи шкоди адресатові.

Доречним є використання стійких словосполучень у ролі евфемізмів для характеристики людини та її поведінки. Фраземи рятують ситуацію, коли добираєш замітники до слова дурень: загубилися ключі від розуму, розсохлись обручі, повискакували клепки, нема лою під чуприною, з-за рогу мішком прибитий; коли бракує хисту, здібностей: нема кебети, не хапає зірок з неба.

Використання евфемізмів зумовлене ще й соціопсихологічним чинником, що виявляється у заміні назв соціально непрестижних професій з метою їх облагородження: оператор машинного доїння замість доярка, техпрацівниця замість прибиральниці, консьерж(-ка) в елітних багатоповерхівках замість наглядч(-ка)/двірник, різнороб замість чорнороб. Якщо корекція назв професій для більшості зрозуміла, то заміна назв установ не має серйозних підстав. Це більше нагадує сліпе мавпування чужої традиції: «української за абеткою, але неукраїнської за духом» [3], бо Ради тепер витлумачені адміністраціями, а відділи стали департаментами, училища — коледжами, а лиху славу завконтори подають як низький рейтинг менеджера офісу.

У сучасній українській літературній мові та народних говорах є чимало табуїстичних лексем, що пов'язані з давніми віруваннями народу в магічну силу слова. Найчастіше вживаними серед них є: віддати Богові душу, піти у засвіти, перестати ряст топтати; нечиста сила, вінклюд; жінка при надії (в тяжі) тощо.

Активне вживання евфемістичних засобів висловлення думки стало традиційним для політики. Адже ті комунікативні завдання, які стоять перед політиками, неможливо розв'язати, використовуючи лише прямі номінації, без натяків, недомовленостей, завуалювання. Основна мета, яку ставить собі мовець у разі евфемізації свого мовлення у політичних і соціальних відносинах, — це прагнення уникати комунікативних конфліктів і невдач. Так крадіжка стала фінансовим зловживанням, державною позиною, несанкціонованим відбиранням газу, брехня — популізмом, стан напідпитку, сп'яніння — станом під шафе (зручно, бо для більшості незнайомий зворот з французької), катастрофа — критичним становищем, а жахливі наслідки непрофесійного державного керування — трагедією, коли на часі сказати злочином, бо в трагедії винуватців немає; траурну церемонію — покладанням вінків.

Евфемізми в процесі комунікації можна і треба використовувати, але в разі, коли цей прийом облагороджує людські стосунки, а не є засобом маніпулювання. Об'єктом окремого дослідження

можуть бути слова, утворені за моделями евфемізмів, які, однак, залишаються у сфері вульгарної лексики. Шкода, що в наш час прогресує так зване бліноязичіє. Що тільки зрідка ці ганебні лексеми замінюють у мовленні власне українськими експресивними фразами на зразок: та що до лиха, грець його побий та ін.

Отже, фраземи та чужомовні слова як засіб евфемізації є актуальним матеріалом для мовознавчих досліджень у сфері лексикології. Тому сфера вживання цих лексем у різних стилях потребує більш детального аналізу.

References

- [1] Я. Радевич-Винницький. Етикет і культура спілкування. — Л.: Сполом, 2001. — С. 189.
- [2] Українська мова. Енциклопедія. — К.: Укр. Енцикл., 2000. — С. 155.
- [3] В. Радчук. Мова в Україні: стан, функції, перспективи: Записки Перекладацької Майстерні. — Львів, 2001. — С. 192.
- [4] Томаш Іржі Мистецтво говорити. — К.: Політична література, 1989. — С. 89.
- [5] Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. — К.: Наук. думка, 2003. — 1104 с.
- [6] Словник синонімів української мови: в 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Голова шук та ін. — К.: Наук. думка, 2006.

Стратегії класифікації ненормативної лексики

Леся Клепуц

Кафедра теорії літератури та порівняльного літературознавства, Львівський національний університет імені Івана Франка, УКРАЇНА, м. Львів, вул. Університетська, 1/247, E-mail: lkleputs@gmail.com

Abstract – The article deals with terminological equivalents to the concept of “bad language” in Ukrainian and foreign linguistics, problem of unified classification and characteristic of lexico-semantic groups, which come into stylistically low lexis and grounding of the belonging of each group to the non-standard language system.

Key words: bad language, slang, jargon, argot, vulgarisms, obscene lexis.

Відхід від обмежувальної практики в добу постмодернізму позначився розширенням еротичного простору в соціокультурному дискурсі, легітимацією культури андеграунду та виходом на лінгвістичну сцену зниженої лексики, а часом і прямої вербалізації її семантично найсильніших лексем.

Найглибше розглянула термінологічну парадигму системних одиниць ненормативного лексикону у своїх працях український мовознавець Л. Ставицька; в російських академічних колах експертами можна назвати В. Мокієнка, О. Плутцер-Сарно, В. Жельвіса, у британській — Е. Партрідж, Е. МкЕнері, Л. Андерсон, П. Траджіл.

Термінологічну дифузію викликає незаявленість фреймів поняття «ненормативна лексика» та звуження його до декількох лексичних одиниць, які становлять лише незначну групу цього лінгвального прошарку. Поняття «ненормативна» ототожнюють з поняттями нецензурна, вульгарна, груба, обсценна, але такими епітетами можна наділити лише деякі її підсистеми. Крім того, немає чіткої демаркаційної межі між її соціолектними компонентами — жаргоном і сленгом, сленгом і арго. До плутанини при спробах унормувати та класифікувати її елементи приводять міграційні процеси певних лексичних одиниць з однієї групи в іншу та набування ними додаткових значень чи відтінків значень.

Ентоні МкЕнері, один із найбільших британських спеціалістів у цій галузі, відштовхуючись від інвективної функції ненормативної лексики, вважає, що «ненормативна лексика (bad language) означає будь-яке слово або фразу, яка при використанні в так званій ввічливій бесіді може викликати образу» [19: 2]. При цьому виділяє «лайку» (swearing) як один із прикладів ненормативної лексики. «Проте, - зазначає